

Luč, ki sveti v temi

Noč vojne zagrinja obzorje človeštva. Zmeda in tema se polasča duhov. Tema strahu in nemira, tema brige in stiske, tema pomanjkanja in trpljenja, tema dvoma in negotovosti o bodočnosti. Nekatere narode je ta tema že docela zagrnila. Hladen dotik njenih mrkih kril pa čutijo tudi tisti narodi, nad katerimi še ni švignila vojna s svojim krvavim bičem.

V temi se je težko znajti. Človek nehote ustavi svoj korak. Nekaj korakov še morda stori tipaje okoli sebe, potem obstoji kakor prikovan na zemljo. Njegovo oko željno hrepeni po žarku svetlobe, ki bi razsvetlil morečo temoto. Na vse strani se ozira, vse zavese odgrinja, vsa okna odpira, ali ne bi morda prišel od kod rešilni pramen svetlobe.

Tudi duhovno oko človekovo hrepeni po luči. Če je človeku njegova zemeljska pot zastirca v meglo, da ne vidi izhoda; če se pred njim nakopiči toliko stiske in trpljenja, da ne spozna ne vzroka ne smotra, mu lega mrak v dušo. In človek se ozira okoli sebe in išče, od kod bi se zasvetil žarek, ki bi mu posijal v dušo ter mu razpršil temo dvoma in obupa.

Temu naravnemu hrepenenju človekovemu je ustregel sam Stvarnik, ki mu je prižgal dvojno luč: razuma in nadnaravnega razodetja. Beseda božja je luč, ki sveti človeku na poti življenja, varujoč ga kvarnih stranpotov in kazoč mu ob vseh dogodkih, ki se dogajajo, in vseh udarcih, ki ga zadevajo, pravi vzrok in končni cilj. Glavni glasnik te besede je Kristusov namestnik na zemlji, rimski papež. Pij XII. se je pokazal pravega vodnika na težkem potu, ki ga mora sedaj hoditi človeštvo. Dvignil je svoj svareči glas, ko so se razmere v Evropi vedno bolj zapletale ter drvele v vojno katastrofo. Ko se je že razvil vojni požar, se je neprestano trudil in se trudil, da bi ga, kolikor mogoče, ublažil in omejil. Pretekli teden je imel o priliki svojega godu — na praznik sv. Evgenija — pred kardinalni govor, poln pomenljivih besed.

Evropa, tako je poudaril sv. oče, tista Evropa, ki jo je določila božja Previdnost za zibelko krščanstva omike, je postala pozorišče ubijanja, strahotnega uničevanja in neizmernega npravnstvenega propada ter največje gospodarske stiske in zmede na verskem, moralnem in idealnem področju, ki sedaj sega tudi preko Oceana in grozi, da uniči »so duhovno in npravnstveno dediščino narodov.

Spričo teh strašnih dogodkov dvigamo svoje oči k nebu in prosimo Boga, naj se usmili

človeštva, ki je med seboj ločeno po najboljši nasprotujočih idejah in interesih, po neizmernem sovraštvu maščevanjaželjnosti in norosti medsebojnega uničevanja. Klanjajoč svojo glavo pred nedoumljivimi sklepi božje pravičnosti hkrati izjavljamo, da smo svetovali narodom in njihovim vladarjem, naj izberejo pot, ki vodi k miru po spoštovanju vsega, kar je vsakemu narodu najdražje po zahtevah pravičnosti.

Prav v tem je razlog vojne, ker so vladarji narodov rajši kakor da bi izbrali pot mirne ureditve svetovnih vprašanj na podlagi pravičnega, častnega in njihovi veliki odgovornosti pred Bogom in ljudmi ustrežajočega sporazuma izbrali silo. Cilj vsake vojne pa ne more biti drug, kakor da se — po besedah sv. Avgušтина — doseže mir. To mora tudi imeti pred očmi vsaka vojskujoča se stranka, in sicer tisti pravični in trajni mir, ki bo zadovoljil vse upravičene zahteve in želje narodov.

Medtem pa rotimo obe vojskujoči se stranki, da ne pozabijo, da je treba tudi v vojnem stanju spoštovati najosnovnejše zahteve človečnosti, ki se predvsem tičejo onih, ki se ne vojskujejo. Z žalostjo moramo namreč ugotoviti, da se z nedolžnimi ravna v največjem nasprotju z božjimi in človeškimi npravnstvenimi postavami. Spričo človeške slabosti je to razumljivo, čeprav neopravičljivo, če se godi od strani posameznikov. Nikakor pa ne gre, da bi se take stvari godile z odobravanjem ali pa celo po pobudi javne oblasti.

Predvsem so nam pri srcu narodi, ki so podvrženi ali pa kako drugače proti svoji volji zavlečeni v sedanjo vojno. Nova oblast se naj zaveda, da morajo njene odredbe biti v skladu z določbami npravnstvene postave in prava. Čim več držav je, ki so izpostavljene nevarnosti, da pridejo pod tujo oblast, tem bolj si mora novi oblastnik prizadevati, da so njegove odredbe v skladu z mednarodnim pravom, odnosno z naravnim pravom sploh. Predvsem mislimo pri tem na spoštovanje življenja, časti in lasti posameznika, na spoštovanje družine in njenih pravic, na svobodo verskega prepričanja in bogoslužja ter na spoštovanje narodnega jezika, šolstva in kulture.

Zmeda, ki je vladala pred vojno ter se med vojno povečala, je polna duhovne in moralne nevarnosti, ki jo v svoje svrhe porablja brezboštvo in najrazličnejše zmote. Zato je baš v vojni treba tem bolj udeleževati krščanstvo, ki je edini pravi voditelj sredi zmot, da bi se človeštvo povrnilo k duhovnemu zakladu krščanske vere. Zato imajo kristjani dolžnost, da se ne vdajo malodušju, da ne izgubijo poguma in da dokažejo svoje krščanstvo prav v stiski na še bolj učinkovit in goreč način. Saj se more in mora kristjan izkazati za kristjana najbolj ravno v najhujših časih.

Na koncu je papež opomnil vernike, naj ne prenehajo moliti, da bi se sredi tolikih ruševin in solz odprla pot k veličastnemu templu miru, zgrajenemu na neporušnem temelju pravice.

Po Jugoslaviji

Hrvatsko jubilejno leto. Hrvatje obhajajo 1300 letnico prvih zvez hrvatskega naroda z rimskim papežem. S svojim vstopom v katoliško Cerkev so Hrvatje stopili v krog kulturnih evropskih narodov. Ta obletnica v resnici zasluži, da jo hrvatski narod obhaja z vsó slovesnostjo. Katoliška Hrvatska je v to svrhu izdelala podroben program, čigar točke so se že začele izvajati po raznih krajih. Pokazati hočejo svojemu narodu in svetu, kaj je katoliška Cerkev na raznih področjih kulture storila v hrvatskem narodu in za narod. Kot ena izmed najbolj bistvenih točk jubilejnega programa je predvidena duhovna obnova hrvatskega ljudstva po načelih životvor-

nega katolicizma. V to svrhu se je zagrebški nadškof dr. Stepinac v imenu ostalih hrvatskih škofov obrnil na Apostolsko Stolicu v Rimu, da se za to jubilejno proslavo poda popolni odpustek. Na to prošnjo je odgovoril državni tajnik rimskega papeža kardinal Maglione s svojim pismom zagrebškemu nadškofu dne 12. maja 1940, da je papež Pij XII. zaproseni izredni jubilejni odpustek dovolil. Pogoji tega popolnega odpustka so: spoved, sv. obhajilo, dvakratni obisk kakšne stolne ali župnijske cerkve v Jugoslaviji v dobi od dne 29. junija 1940 do 29. junija 1941 in molitev predpisanih molitvic na čast presv. Rešnjemu Telesu in Materi božji Mariji ter na namen

Kako živi lastavica. S svojim hitrim in neprestanim letanjem in svojo veliko skrbjo do mladičev nas lastovke privabljajo, da jih kaj radi opazujemo. V poletju jih vidimo, kako od ranega jutra hite in iščejo hrane zase in za svoje mladiče. Njihovo dnevno delo je ogromno. Ugotovili so, da par lastovic prinese v teku ene ure v gnezdo 20krat hrano. V enem dnevu prinesejo 640 krat. Če vsaka ptica prinese vsakokrat enega komarja ali muho, je to že 640 komadov. Samo stari pojedjo dnevno gotovo do 600 škodljivih žuželk. Dnevna potreba lastovičje družine znaša potemtakem 1840 žuželk. Na mesec bi to zneslo 55.200, a vse leto 160 tisoč žuželk. In to samo ena družina! Če bi v

V rdečem »raju« ...

Roman iz sovjetskega kmetjskega življenja

*

23

Klavs ga je molče poslušal. Malo prej so ga konjeniki, ki so bili poslani k reki, da bi preiskali obalo, obvestili, da so iz vaškega pristanišča izginili vsi čolni in on se je sedaj vznemirjal radi bega mnogih Baltičanov proti Romuniji. Ni želel, da bi v Moskvi doznali za upor v Balti, ker bi ga izvršilni odbor gotovo poklical na odgovornost, zakaj ni v krvi zadušil upora. Kaj je smrt treh ljudi, ko bi morali biti vsi postreljeni!

Čim bolj se je Klavs zamislil v položaj, tem bolj je čutil, kako blizu mu je Balta. Ob drugih podobnih prilikah je dal brez pomišljanja postreliti na tisoče ljudi.

Ko je nehote izdal svojo bojazen zaradi beguncev, ga je Karanzin skušal pomiriti.

»Tovariš, ne delaj si skrbi,« je dejal. »Voda v reki je že nekaj dni sem tako divja, da ni verjetno, da bi kateri čoln dosegel romunsko stran. Jaz mislim, da nas je Dnjester rešil vseh protirevolucionarjev, ki so hoteli pobegniti.«

»To je domneva, a ne gotovost,« je odvrnil Klavs. »Sicer pa bomo videli. Po povratku v Odeso bom na to-

vornih avtomobilih takoj poslal ribiške čolne in upam, da boš zanje našel ribiče.«

»Bodi brez skrbi! V Balti je dovolj ribičev in jaz bom poskrbel za to, da bodo bolj mehki, kakor so bili doslej.«

»Dobro! Sedaj pojdi po svojih opravkih. V času večerje pa me spet obišči. Morda bom imel zate kaka nova naročila.«

Karanzin je ponižno pozdravil in odšel. Bil je suženjska narava in je mislil, da mora pred mogočnim komisarjem kriviti hrbet.

Klavs je čutil v duši veliko praznoto. Rad bi si ogledal Balto in rojstno hišo, a si ni upal ven. Ni zaupal vase in se je bal, da bo to, kar bo videl, premagalo njegovo prisiljeno boljševiško krutost. Najbolj se je bal srečanja z materjo. Njen ljubeči in bolesten pogled bi raztajal led okrog njegovega srca.

Zamislil se je. V svoji duši je začutil bedo človeka, ki nima več doma.

Prej, ko je govoril s Karanzinom o ribičih, je pred njegovimi očmi oživila preteklost. Videl je ribiče, kako so razpenjali mreže in kako jim je on pri tem večkrat nagajal. Spomnil se je na to, kako je često sedel na obrežju reke in razmišljal o vsakdanjem življenju.

Pri reki je večkrat srečal Natašo, ki je čakala na povratek očeta. Potem je pomagala očetu pri razpenjanju

sv. očeta. Tisočtristoletnica pokristjanjenja Hrvatov je izreden jubilej v verskem in narodnem oziru. Ta jubilej je hrvatskemu ka-

toliškemu narodu v veliko čast. Naj bi hrvatskemu ljudstvu bil tudi v duhovno in kulturno rast!

Zadružništvo v Sloveniji

Predsednik senata g. dr. Anton Korošec je imel pretekli teden v beogradskem radiu govor o zadružništvu. Najprej je podal kratak oris o zgodovini zadružništva med Slovani. V Rusiji se je zadružništvo pojavilo leta 1865. ter se naglo in krepko razvijalo. Še leta 1918. je bilo pod Leninom 46.000 konzumnih zadrug in 40.000 kreditnih zadrug. Sedaj v Rusiji ni nobene zadruga več, tam vlada državni kapitalizem. V Poljski se je zadružništvo začelo leta 1869., med Čehi v 50. in 60. letih preteklega stoletja. V jugoslovanskih pokrajinah se je zadružništvo začelo najprej v Sloveniji, v Srbiji leta 1894., v Hrvatski pa leta 1900.

O slovenskem zadružništvu je g. dr. Korošec to povedal: Zadružništvo v Sloveniji je rodila narodna in gospodarska potreba. Predvsem so bile zadruga potrebne zato, da so izvile slovensko ljudstvo iz oderuških klešč denarnega izmозgavanja. Lahko rečemo, da so to nalogo docela izvršile, čeprav so se pred leti, ko je denar, vložen v denarne zavode, skoraj popolnoma zamrznil, takoj pojavile ljudske pijavke ter nastavile svoje sesalke na ubogi narod. Sedaj se zopet boljša. Izrabljani bi morali imena teh oderuhov brezobzirno povedati javnosti, da jih narod enkrat za vselej spozna. Naravno je, da so se z ozirom na oderuške prilike v Sloveniji najprej in v največjem številu pojavile kmetijske kreditne zadruga, hranilnice in posojilnice. Danes štejemo Slovenci 530 kreditnih zadrug, kar še ne zadovoljuje vseh krajev in vseh potreb, a je vendar lepo število.

Ker znaša število vseh zadrug 1227, je jasno, da je mimo kreditnih zadrug tudi druga vrsta zadrug lepo razvita. Najbolj se približajo številu kreditnih zadrug konzumne in nabavljalne zadruga. Tudi pri izvozu se slovenske zadruga ne upoštevajo dovolj in se izvoz še dalje večinoma prepušča le kapitalistom.

Težave, ki jih je slovenskemu zadružništvu napravila inflacija, deflacija in gospodarska kriza, so z vsakim dnem manjše in obratovnanje zadrug postaja zopet normalno. Ko se je z letom 1923. začelo gospodarsko blagostanje, so postale naše kmetijske Raiffeisenovke milijonski zavodi, kar so potem v nastali gospodarski krizi morale drago plačati. Toda od teh ran se je slovensko zadružništvo spet ozdravilo.

Zadružništvo v Sloveniji se razlikuje po političnih strankah in je organizirano v treh centralah: Zadružna zveza, Zveza slovenskih zadrug in Zveza gospodarskih zadrug za Jugoslavijo, vse tri s sedežem v Ljubljani. In ako so si politične stranke večkrat hudo v laseh, njihove zadruga delujejo v miru, strpnosti, zares v pravem zadružnem duhu.

Sredina med krutim kolektivizmom, kateri uničuje vsako svobodo osebnosti in stvarja človeka za sužnja vsake kolektivne organizacije, in kapitalističnim liberalizmom, kateri se ne briga za eksistenčno mogočnost milijon-

Vojnih dogodkov ne morete zasledovati brez zemljevida!

Izšla je zopet karta Evrope za 6 din. — Naročite jo v prodajalnah

Tiskarne sv. Cirila Maribor—Ptuj!

skega in milijonskega delovnega ljudstva, ta sredina, to je zadruga, ki v svobodnem kolektivu brani vse male ljudi, katera se korak za korakom bori proti kapitalizmu in vendar ne omejuje človeka ne svobode osebnosti, ne svobode njegove vesti. Zadruga je zeleni otok v morju kapitalističnih valov, samo na tem otoku je zavarovana sreča in dostojanstvo človeka.

Novice iz domačih krajev

Huda nesreča zadela hlapca. 31 letnega hlapca Lovrenca Javornik je zadela v Dovžah huda nesreča. Vozil je les na postajo. Nasproti mu je privozil neznan avtomobil, katerega so se konji ustrašili in zdvijali. Hlapec je padel z voza, zlomil si je desno nogo in zadobil še več drugih poškodb. Ponesrečenca so prepegljali v bolnišnico v Slovenjgradec.

Sod pelinkovca iztekel. Na mariborski kolodvor je prispel iz Grčije za Nemčijo vagon finega pelinkovca. Ko so pregledali pošiljko v Mariboru, so ugotovili, da se je en sod 800 litrov razbil med vožnjo in je dragocena pijska iztekla.

Lokomotiva tovornega vlaka iztirila. Dne 6. junija zjutraj je iztiril v št. Lovrencu na Dravskem polju stroj tovornega vlaka, ki je prihajal iz Ptujja. Lokomotiva se je poškodovala, vendar so jo delavci iz mariborskih železniških delavnic hitro dvignili. Vlaki so imeli radi nesreče omenjeno dopoldne zamude.

Od konjskega kopita poškodovan. Iz Ptujja javljajo: Andreja Baša, upokojenega orožnika, je brenil konj s tako silo v nogo, da mu jo je zdrobil nad kolenom. Baša so oddali v bolnišnico.

Lokomotiva treščila v konjsko vprego. Na cesti, ki pelje od dirkališča na Cvenu v Ljutomer, se je zgodila na železniškem prelazu huda nesreča. Več posestnikov iz okolice se je vračalo s poljskega dela proti domu. Eden za drugim so peljali preko prelaza. Vprego posestnika Filipiča iz Radomirja pa sta zalotili na tiru dve premikalni lokomotivi. Ena je

treščila v voz in je enega konja tako razmesarila, da je obležal mrtev na cesti, drugega konja in voz pa je stroj vlekkel nekaj metrov s seboj in ga sunil v obcestni jarek. Čudežno sta ostala Filipič in drugi konj nepoškodovana, medtem ko je lokomotiva voz popolnoma razbila.

Vlak razmesaril brejo kravo. Med postajama Križevci in Bučecovci na Murskem polju so pasli zadnje dni otroci precej živine. Ena od krav se je približala radi nepazljivosti pastirjev železniški progi in skočila pred prihajajoči osebni vlak, kojega lokomotiva je živinče čisto razmesarila. Povožena breja krava je bila last posestnika Novaka iz Logarovec, ki je oškodovan za več tisoč dinarjev.

Glavo si je razbil pri padcu z voza. Janez Žizek, posestniški sin iz Dragotincev pri št. Juriju ob Ščavnici, je padel pod voz in si je razbil glavo.

Žrtev nepredvidnega ravnanja z orožjem. Dva drugošolca soboške gimnazije v Fazaneriji ob Lendavi v Slov. Krajini sta se igrala Indijance. Eden je imel samokres, iz katerega je pobral naboje, nato pa je pomiril proti tovarišu. Nesreča je hotela, da je ena od patron še ostala v cevi. Naenkrat je odjeknil strel in krogla je zadela v trebuh Slavka Kužević, sina kavarnarja iz Dolnje Lendave. Obstreljenega so oddali v soboško bolnišnico.

Strela ga je ubila. Aleksander Balajc, posestnik v Selu v Slov. Krajini, je delal s svojo ženo na polju. Ker se je bližala nevihta, sta se zatekla zakonca v bližnji gozd pod

mreže. Domov je nesla polno košaro rib. On se ji je navadno pridružil in ji odvzel tovor.

Kaj je sedaj z Natašo? Kaj je v Krilovom in Olgorpom ter drugimi znanci? V duhu jih je vse gledal. Nataša je ohranila v njegovih domišljiji svojo živo mladost, mehko, nežno in privlačno lepoto.

Polagoma je vse izginilo, samo Natašina slika je lebdela pred njegovimi očmi. Ali ni ravno obraz te lepe, ljubeznive deklice najprej oživel v njegovem srcu, ko je zjutraj skozi daljnogled opazoval Balto?

*

V sobo je prišla Natalija, Šubinova vdova. Bila je bleda in potrta. Edino čustvo, ki jo je polnilo, je bil strah. Bala se je, da se bodo vaščani tudi nad njo maščevali. Ni se upala dotakniti Šubinovega trupla, ki je še vedno ležalo na vrtu. Za Šubinom samim ni žalovala. Samo to ji je povzročalo skrb, da ni vedela, kam se naj sedaj zateče.

»Tovariš,« se je obrnila na Rišina, »kam naj grem, ko se bo Karanzin nastanil v tej hiši?«

»Uredi zadevo s Karanzinom!« je suho odgovoril komisar. »Morda ti bo prepustil eno sobo?«

»Ne morem ostati v isti hiši s človekom, ki ni poročen,« je nekam ogorčeno odgovorila Natalija.

Rišin jo je začudeno pogledal in se glasno zasmejal.

»A tako! Ne moreš ostati v isti hiši z moškim, ki ni oženjen? Kaj to pomeni? Ali nisi svobodna ženska? Česa se bojiš?«

»Ne bojim se, a Karanzin je nasilen.«

»V sovjetski republikli moški spoštujejo ženo, ki ga ne mara, in jo pusti pri miru.«

»O, vem! Tako je pisano!«

»No, in —« je začudeno vprašal komisar.

»Kar je pisano, se ne izvršuje vedno,« je mirno odgovorila Natalija.

»Ker smo predobri in popustljivi. Če bi s smrtjo kaznovali vsakega, ki krši sovjetske zakone, bi bilo drugače...«

Za trenutek je utihnil, listal po Šubinovi poslovni knjigi in nadaljeval:

»Ker si tu, poslušaj! Pri pregledovanju računov sem opazil, da je bil tvoj mož tat, ki je kradel iz sovjetskega skladišča. Tudi ti si se okoriščala z ukradenimi stvarmi.«

Natalija je prebledela in se začela tresti. Jecljaje je odgovorila:

»O, komisar, jaz nisem bila obveščena o Šubinovem postopanju. Jaz sem mu samo stregla in se za njegove posele nisem brigala.«

»Dobro! Ne moti me dalje! Karanzin mi je govoril o tebi. Mislim, da te bo s hišo vred prevzel. Zaupaj vanj!«

eni vasi bilo samo sto parov lastovk, bi te uničile 16 milijonov komarjev, muh in drugih nepotrebnih žuželk.

Meteorji (kamenje izpod neba) v puščavi. Puščava Atacama v Čileju v Južni Ameriki je bila pred kratkim prizorišče nebesnega pojava, kakršnih v tem obsegu ni bilo videti. Prebivalci neke vasi ob robu puščave so se sredi noči zbudili zavaljo silovitih razpokov, ki so bili podobni topniškemu grmenju in so prihajali dozdnevno iz puščave Atacame. Ko so stekli na prosto, so zagledali na nočnem nebu ogromne ognjene stebre, ki so švigali z neba in se razblinjali nekje v puščavi kakor rakete. Pojav so spremljali vroči sunki vetra, ki so se pa kmalu ohladili na navadno